Asociacioni i Gazetarëve të Kosovës
Association of Journalists of Kosovo

Medijski monitoring i analiza govora mržnje – Izveštaj

Mart - Maj 2026

Autor:
Jeton Mehmeti
Istraživač:
Marigona Berisha

Monitoring govora mržnje, dezinformacija i polarizujućeg diskursa u emitovanim, onlajn i društvenim medijima na albanskom i srpskom jeziku

Ovaj dokument je izrađen u okviru projekta 'Jačanje slobode medija, međuetničke saradnje i borbe protiv govora mržnje na Kosovu', koji sprovodi Udruženje novinara Kosova uz podršku UNMIK-a. Stavovi izneti u ovom dokumentu isključivo su stavovi autora i ne odražavaju nužno stavove Misije Ujedinjenih nacija na Kosovu (UNMIK).

SADRŽAJ

01 Izvršni rezime

02 Metodologija i okvir za procenu težine

03 Pregled ključnih nalaza

04 Analiza prema vrsti medija

05 Distribucija težine

06 Analiza govornika i meta

07 Narativni okviri i emocionalni ton

08 Studije slučaja i značajni citati

09 Preporuke

10 Prilog: Vodič za klasifikaciju

IZVRŠNI REZIME

Ovaj izveštaj predstavlja nalaze tromesečnog monitoringa govora mržnje i štetnog diskursa u medijskom okruženju Kosova, sprovedenog između marta i maja 2026. godine. Monitoring je obuhvatio televizijske emisije, onlajn informativne portale, platforme društvenih medija i druge javno dostupne izvore na albanskom i srpskom jeziku. Cilj je bio identifikovanje, dokumentovanje i analiza obrazaca govora mržnje i štetnog diskursa, procena njihove težine i ispitivanje njihovih implikacija na slobodu medija, demokratsku debatu
i društvenu koheziju.

Monitoringom je identifikovano ukupno 138 slučajeva govora mržnje i štetnog diskursa. Iako se izveštaj fokusira na govor mržnje, on usvaja širi analitički pristup od zakonske definicije sadržane u članu 141 Krivičnog zakonika Republike Kosovo. Pored potencijalno nezakonitih oblika govora mržnje, monitoring je ispitao neprijateljsku retoriku, delegitimizaciju, demonizaciju, stereotipizaciju, teorije zavere, anti-novinarsku retoriku i druge oblike komunikacije koji mogu doprineti polarizaciji, diskriminaciji, neprijateljstvu ili nepoverenju.

Nalazi otkrivaju da je politički i ideološki štetni diskurs bio daleko najzastupljenija kategorija, čineći 99 od 138 dokumentovanih slučajeva (71,7%). Za razliku od tradicionalnih oblika govora mržnje koji često ciljaju ranjive grupe, ovu kategoriju su uglavnom karakterisale neprijateljske razmene između političkih aktera i javnih ličnosti, koji su protivnike često prikazivali kao izdajnike, neprijatelje, strane agente ili pretnje nacionalnim interesima. Politička neprijateljstva bila su posebno vidljiva u televizijskim debatama u udarnom terminu i naknadno pojačana putem onlajn informativnih portala i platformi društvenih medija. Monitoring je utvrdio da politička polarizacija ostaje primarni pokretač štetnog diskursa u savremenom medijskom okruženju Kosova.

Analiza je takođe identifikovala važne razlike između medija na albanskom i srpskom jeziku. Od ukupnog broja dokumentovanih slučajeva, 107 je nastalo u medijima na albanskom jeziku (77,5%), a 31 u medijima na srpskom jeziku (22,5%). Diskurs na albanskom jeziku bio je dominiran političkom konfrontacijom i personalizovanim napadima, dok je diskurs na srpskom jeziku češće uključivao narative kolektivne viktimizacije, etničke nesigurnosti i percipiranih pretnji srpskoj zajednici.

Pored političkih i etničkih narativa, monitoring je dokumentovao slučajeve koji uključuju anti-novinarsku retoriku, rodno zasnovani i identitetski zasnovani štetni diskurs. Iako su ove kategorije bile manje zastupljene, one ukazuju na kontinuirane izazove vezane za slobodu medija, jednakost i inkluziju. Izveštaj je takođe utvrdio značajno preklapanje između štetnog diskursa, teorija zavere i digitalnog pojačavanja, pri čemu društveni mediji igraju centralnu ulogu u proširivanju dometa i vidljivosti zapaljivog sadržaja.

Analiza težine ukazuje da je većina dokumentovanih slučajeva uključivala uvredljivu, neprijateljsku ili delegitimizujuću komunikaciju, a ne direktno podsticanje. Od 138 zabeleženih slučajeva, 64 su klasifikovana kao Nivo 1, 40 kao Nivo 2 i 28 kao Nivo 3, dok je šest slučajeva procenjeno na najvišim nivoima težine (Nivoi 4 i 5). Iako su najteži slučajevi bili relativno retki, monitoring pokazuje da se štetna retorika koja uključuje demonizaciju, isključivanje i pretnje i dalje pojavljuje u medijskom okruženju Kosova.

IZVRŠNI REZIME (nastavak)

Izveštaj zaključuje da glavni izazov nije široko prisustvo eksplicitnog govora mržnje kako je definisan krivičnim zakonom, već normalizacija neprijateljskih, stigmatizujućih i delegitimizujućih oblika komunikacije koji doprinose polarizaciji i potkopavaju kvalitet javne debate. Nalazi dalje pokazuju da digitalni medijski ekosistemi često pojačavaju takav diskurs, povećavajući njegovu vidljivost i društveni uticaj.

Kako bi se odgovorilo na ove izazove, izveštaj preporučuje jačanje profesionalnih novinarskih standarda, unapređenje moderacije i uredničkih praksi, promovisanje odgovorne političke komunikacije, unapređenje monitoringa štetnog diskursa u emitovanim i onlajn medijima, i proširenje inicijativa za medijsku pismenost i kontra-govor. Posebne preporuke su upućene Nezavisnoj komisiji za medije, Savetu za štampu Kosova, medijskim organizacijama, političkim akterima, organizacijama civilnog društva i obrazovnim institucijama.

Ukupno, izveštaj naglašava važnost kontinuiranog monitoringa i koordinisane akcije za negovanje medijskog okruženja koje podržava demokratski dijalog, slobodu medija, uzajamno poštovanje i društvenu koheziju na Kosovu.

1. Uvod

1.1 Pozadina i kontekst

Govor mržnje, štetni narativi i drugi oblici neprijateljskog diskursa postali su sve vidljiviji u savremenim medijskim okruženjima. Dok sloboda izražavanja ostaje fundamentalna demokratska vrednost, komunikacija koja promoviše neprijateljstvo, diskriminaciju ili mržnju može potkopati društvenu koheziju, demokratsku debatu i poštovanje ljudskih prava.

Na Kosovu, raznolik medijski pejzaž koji se sastoji od emitera, onlajn informativnih portala i platformi društvenih medija igra važnu ulogu u oblikovanju javnog mnjenja i političkog diskursa. Istovremeno, politička polarizacija, etničke osetljivosti, dezinformacije i opadajuće poverenje u institucije stvaraju uslove u kojima se štetni narativi mogu širiti i dobijati na vidljivosti.

Poslednjih godina rasla je zabrinutost zbog neprijateljske političke retorike, napada na novinare, etničke polarizacije, rodno zasnovanog zlostavljanja i korišćenja dezinformacija za jačanje podeljujućih narativa. Platforme društvenih medija dodatno su pojačale ove izazove omogućavajući brzo širenje zapaljivog sadržaja.

Kako bi se bolje razumeli ovi trendovi, Udruženje novinara Kosova (UNK) sprovelo je ovu monitoring vežbu za dokumentovanje i analizu govora mržnje i štetnog diskursa u medijskom okruženju Kosova. Nalazi imaju za cilj podršku medijskoj odgovornosti, etičkom novinarstvu i informisanim diskusijama o politikama.

1.2 Ciljevi monitoring vežbe

Monitoring vežba je nastojala da identifikuje, dokumentuje, klasifikuje i analizira slučajeve govora mržnje i štetnog diskursa u medijskom pejzažu Kosova.

Konkretno, monitoring je imao za cilj da:

Identifikuje slučajeve govora mržnje i štetnog diskursa u tradicionalnim medijima, onlajn informativnim portalima i društvenim medijima;

Analizira ključne trendove i narative, uključujući politički, etnički, verski, rodno zasnovan i anti-novinarski štetni govor;

Proceni težinu i potencijalni uticaj dokumentovanih slučajeva;

Uporedi obrasce u medijima na albanskom i srpskom jeziku;

Ispita odnos između štetnog diskursa, političke polarizacije, dezinformacija i digitalnog pojačavanja;

Pruži preporuke za novinare, medijske kuće, regulatore, organizacije civilnog društva i druge zainteresovane strane.

1.3 Obim monitoringa

Monitoring je obuhvatio period od marta do maja 2026. godine i uključio sadržaj objavljen ili emitovan na albanskom i srpskom jeziku putem:

Televizijskih informativnih i aktuelnih programa;

Onlajn informativnih portala i digitalnih medijskih kuća;

Platformi društvenih medija, uključujući Facebook, TikTok, Instagram i X.

Ukupno je dokumentovano i analizirano 138 slučajeva govora mržnje i štetnog diskursa. Svaki slučaj je klasifikovan prema vrsti, platformi, jeziku, narativnim karakteristikama i nivou težine.

Monitoring je ispitao kako eksplicitne oblike govora mržnje, tako i šire oblike štetne komunikacije, uključujući delegitimizaciju, demonizaciju, stereotipizaciju, narativne zavere, poruke zasnovane na strahu i druge oblike diskursa koji doprinose neprijateljstvu, diskriminaciji ili društvenoj podeli.

2. Metodologija

2.1 Okvir za monitoring

Ova monitoring vežba je osmišljena za identifikovanje, dokumentovanje, klasifikovanje i analizu govora mržnje i štetnog diskursa u medijskom okruženju Kosova. Metodologija se oslanjala na međunarodno priznate pristupe, uključujući Plan akcije Ujedinjenih nacija iz Rabata i okvir za intenzitet govora mržnje koji je razvio dr Babak Bahador.

Dok se izveštaj fokusira na govor mržnje i štetni diskurs, on usvaja širi analitički pristup od zakonske definicije sadržane u članu 141 Krivičnog zakonika Republike Kosovo. Pored sadržaja koji može ispuniti zakonske pragove za govor mržnje, monitoring je ispitao štetne oblike komunikacije kao što su delegitimizacija, demonizacija, stereotipizacija, narativne zavere, anti-novinarska retorika i drugi narativi koji doprinose neprijateljstvu, diskriminaciji ili društvenoj polarizaciji.

Cilj ovog šireg pristupa je prevencija štete, a ne kažnjavanje. On prepoznaje da štetni diskurs postoji na spektru i može negativno uticati na javnu debatu, slobodu medija i društvenu koheziju čak i kada ne krši zakon.

2.2 Pravni i institucionalni okvir

Odgovor Kosova na govor mržnje i štetni diskurs podržan je nizom pravnih i institucionalnih mehanizama. Član 141 Krivičnog zakonika kriminalizuje javno podsticanje mržnje, razdora ili netolerancije prema zaštićenim grupama kada je takvo ponašanje verovatno da naruši javni red.

Nezavisna komisija za medije (NKM) reguliše audiovizuelne medijske usluge, dok Savet za štampu Kosova (SŠK) promoviše etičke standarde kroz medijsku samoregulaciju. Institucija Ombudsmana se bavi diskriminacijom i pitanjima ljudskih prava, a Kancelarija za dobro upravljanje (KDU) koordinira politike vezane za jednakost, inkluziju i nediskriminaciju. Zajedno, ove institucije igraju komplementarne uloge u promovisanju odgovorne javne komunikacije.

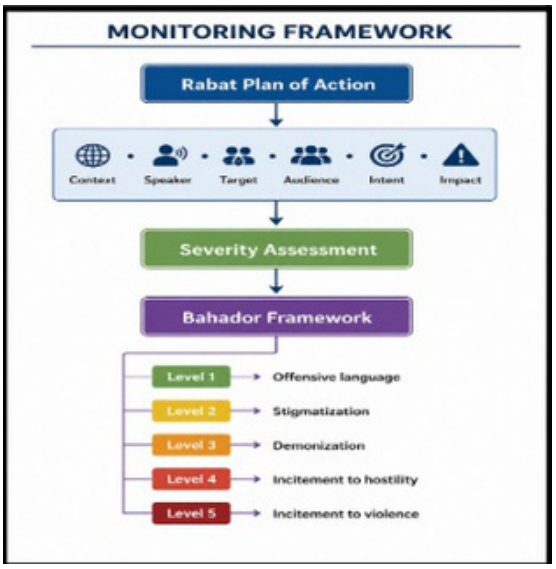

2.3 Obim monitoringa i prikupljanje podataka

Monitoring je obuhvatio period od marta do maja 2026. godine i uključio javno dostupan sadržaj objavljen ili emitovan na albanskom i srpskom jeziku.

Uzorak je uključivao:

Televizijske informativne i aktuelne programe, uključujući političke debate u udarnom terminu.

Onlajn informativne portale i digitalne medijske kuće.

Platforme društvenih medija, uključujući Facebook, TikTok, Instagram i X.

Potencijalni slučajevi su sabrani redovnim monitoringom odabranih medijskih izvora i javnih naloga. Svaki dokumentovani slučaj je zabeležen u bazi podataka za monitoring koja sadrži informacije o izvoru, jeziku, platformi, citatu, kontekstu, kategoriji i nivou težine.

Kad god je bilo moguće, linkovi, snimci ekrana ili reference su zadržani u svrhu verifikacije. Kada je sadržaj naknadno izmenjen, obrisan ili modifikovan od strane originalnog autora ili izdavača, procena je zasnovana na verziji koja je prvobitno objavljena i uočena u vreme monitoringa, sa zadržanim snimcima ekrana gde je to bilo moguće.

Slučajevi su naknadno klasifikovani prema:

Vrsti štetnog diskursa, uključujući politički, etnički, verski, rodno zasnovan, anti-novinarski, LGBTQI+ ili druge oblike.

Platformi, uključujući emitovane, onlajn medije i društvene medije.

Jeziku, albanskom ili srpskom.

Nivou težine.

Baza podataka je zatim korišćena za identifikovanje trendova, dominantnih narativa i razlika između medijskih platformi i jezičkih zajednica.

2.4 Procena težine

Svaki dokumentovani slučaj je procenjen korišćenjem petostepene skale težine.
Nivo 1: Problematičan ili uvredljiv jezik, uključujući uvrede, ismevanje i stereotipizaciju.
Nivo 2: Neprijateljski ili degradirajući diskurs koji uključuje stigmatizaciju ili delegitimizaciju.
Nivo 3: Demonizujući ili dehumanizujući narativi koji prikazuju pojedince ili grupe kao opasne ili preteće.
Nivo 4: Podsticanje neprijateljstva, diskriminacije ili isključivanja.
Nivo 5: Podsticanje nasilja.
Izvor: Prilagođeno iz okvira za intenzitet govora mržnje Babaka Bahadora i drugih međunarodnih pristupa monitoringu govora mržnje.
Proocene težine su uzimale u obzir ne samo sam sadržaj, već i kontekstualne faktore kao što su status govornika, doseg publike, komunikaciona platforma i šire društvene ili političke okolnosti.

2.5 Ograničenja

Nalaze treba tumačiti u svetlu nekoliko ograničenja. Monitoring se fokusirao na odabrane medijske kuće i javno dostupan sadržaj i stoga ne može obuhvatiti sav štetni diskurs koji cirkuliše u informacionom okruženju Kosova. Vidljivost na društvenim medijima je pod uticajem algoritama platformi, a neki sadržaj je možda uklonjen ili izmenjen nakon objavljivanja.
Pored toga, iako je klasifikacija pratila unapred definisane kriterijume, procena štetnog diskursa neizbežno uključuje određeni stepen profesionalne procene. Monitoring se takođe primarno fokusirao na glavne informativne programe, televizijske debate u udarnom terminu, onlajn informativne portale i javno dostupan sadržaj na društvenim medijima. Kao rezultat toga, štetni diskurs koji se pojavljuje u drugim medijskim formatima, uključujući dnevne tok-šou emisije, zabavne programe, lokalne emisije ili privatne onlajn grupe, možda nije u potpunosti odražen u nalazima.
Uprkos ovim ograničenjima, metodologija pruža pouzdanu osnovu za identifikovanje glavnih trendova i obrazaca govora mržnje i štetnog diskursa u medijskom okruženju Kosova.

3. Pregled monitorisanih slučajeva

3.1 Ukupan obim zabeleženih slučajeva

Između marta i maja 2026. godine, monitoring je dokumentovao ukupno 138 slučajeva govora mržnje i štetnog diskursa u tradicionalnim medijima, onlajn informativnim portalima i platformama društvenih medija. Mesečna distribucija je ostala relativno stabilna tokom čitavog perioda monitoringa, što ukazuje na kontinuirano prisustvo štetnog diskursa u medijskom okruženju Kosova.

Tabela 1. Broj zabeleženih slučajeva po mesecima

Indikator	Mart 2026	April 2026	Maj 2026	Ukupno
Broj slučajeva	49	47	42	138

Iako je broj slučajeva neznatno opao u maju, štetni diskurs je ostao dosledno prisutan tokom čitavog perioda monitoringa.

3.2 Rezime monitorisanih slučajeva

Monitoring je identifikovao štetni diskurs u svim medijskim kategorijama, jezicima i nivoima težine. Onlajn informativni portali su činili najveći udeo dokumentovanih slučajeva, praćeni platformama društvenih medija i emitovanim medijima. Većina slučajeva je nastala u medijima na albanskom jeziku, dok su mediji na srpskom jeziku činili skoro četvrtinu svih dokumentovanih incidenata.

Političko i ideološko neprijateljstvo bilo je daleko najzastupljenija kategorija štetnog diskursa, predstavljajući skoro tri četvrtine svih slučajeva. Procena težine je dalje pokazala da je većina incidenata uključivala uvredljivu, neprijateljsku ili delegitimizujuću komunikaciju, iako je manji broj uključivao ozbiljnije oblike demonizacije, diskriminacije ili podsticanja.

Tabela 2. Rezime monitorisanih slučajeva

Indikator	Rezultat
Medijska platforma	Onlajn informativni portali (57), Društveni mediji (44), Emitovani mediji (37)
Jezik	Albanski (107), Srpski (31)
Najčešći tip	Politički/Ideološki (99)
Ostali tipovi	Etnički/Međugrupni (10), Anti-novinarski (10), Ostalo (7), Stereotipizacija (3), Verski (2), Rodno zasnovan (2)
Nivoi težine	Nivo 1 (64), Nivo 2 (40), Nivo 3 (28), Nivo 4 (4), Nivo 5 (2)

3.3 Ključni kvantitativni nalazi

Kvantitativna analiza otkriva tri ključna nalaza. Prvo, štetni diskurs tokom perioda monitoringa bio je primarno vođen političkim i ideološkim neprijateljstvom, koje je činilo skoro tri četvrtine svih dokumentovanih slučajeva. Drugo, onlajn informativni portali i platforme društvenih medija služili su kao glavni kanali kroz koje su štetni narativi širenі i pojačavani. Treće, iako su se etnički, verski, rodno zasnovani i anti-novinarski oblici štetnog diskursa pojavljivali ređe, oni su ostali važne oblasti zabrinutosti zbog njihovog potencijalnog uticaja na slobodu medija, društvenu koheziju i ranjive grupe.

Ukupno, nalazi ukazuju da je štetni diskurs na Kosovu više oblikovan političkom polarizacijom i neprijateljskom javnom debatom nego tradicionalnim oblicima govora mržnje zasnovanog na identitetu. Istovremeno, kontinuirano prisustvo slučajeva veće težine pokazuje potrebu za stalnim monitoringom i naporima za promovisanje odgovorne javne komunikacije.

4. Glavni trendovi i obrasci

4.1 Politicki i ideoloski govor mrznje i narativi delegitimizacije

Politicko i ideolosko neprijateljstvo bilo je dominantan oblik stetnog diskursa identifikovan tokom perioda monitoringa, cineci 99 od 138 dokumentovanih slucajeva (71,7%). Nalazi ukazuju da je stetni diskurs u medijskom okruzenju Kosova bio primarno vodjen politickom polarizacijom i sve konfrontacionijom javnom debatom. Znacajan deo ovih slucajeva ukljucivao je politicke aktere, javne funkcionere, predstavnike stranaka i komentatore koji su usmeravali neprijateljsku retoriku protiv politickih protivnika, cesto putem medijskih nastupa, javnih izjava i platformi drustvenih medija.

Ponavljajuci obrazac ukljucivao je delegitimizaciju politickih protivnika kroz optuzbe za izdaju, korupciju, strani uticaj ili nelojalnost. Umesto fokusiranja na razlike u politikama, politicki akteri i komentatori su protivnike cesto prikazivali kao neprijatelje nacionalnih interesa ili kao aktere koji rade protiv drzave. Primeri su ukljucivali izjave kao sto su: "Ako Kurti ne demantuje, ovo predstavlja vise od nacionalne izdaje" ("Nese Kurti nuk e demanton, kjo perben me shume se tradhti kombetare") i "Ovako se Vjosa pridruzila stolu izdaje... Da je ovo Turska, bila bi streljana." ("Ja si iu bashkua Vjosa tavolines se tradhtise... po te ishte ne Turqi do te pushkatohej.")

Drugi cest narativ ukljucivao je povezivanje politickih protivnika sa Srbijom ili srpskim interesima. Izjave poput "Vi potomci Srbije..." ("Ju pjella te Serbise...") i reference na navodne veze sa UDB-om koriscene su za podrivanje legitimiteta i patriotizma politickih aktera prizivanjem istorijskih i nacionalnih osetljivosti. Monitoring je takodje dokumentovao slucajeve dehumanizujuce i pretece retorike. Primeri su ukljucivali opise kao sto su "politicka zivotinja" ("kafshe politike") i "O, vi psi..." ("Eh more qena..."), dok je jedna od najtezih zabelezenih izjava bila: "Trebalo je da izadje sin sehida i razbije mu glavu." ("U dashte djali i deshmorit me dale me ja ba atij kryt llom.")

Narativne zavere su cesto pratile politicke napade. Politicka desavanja su prikazivana kao rezultat skrivenih planova, manipulacije ili stranog uticaja, a ne kao uobicajeni demokratski procesi. Izjave koje se odnose na izborne "seme" i organizovane planove doprinosile su nepoverenju i pojacavale politicku polarizaciju.

Ukupno, politicki stetni diskurs karakterisala je delegitimizacija, uokvirivanje zaverama i licni napadi koji su cesto zamenjivali sustinsku debatu o politikama. Nalazi dalje ukazuju da su sami politicki akteri bili medju glavnim pokretacima takve retorike, doprinoseci normalizaciji neprijateljske i polarizujuce komunikacije u javnoj sferi.

Primer slucaja 1: Politicki protivnik prikazan kao nacionalni izdajnik

Kategorija	Politicki i ideoloski stetni diskurs
Datum	19. maj 2026.
Platforma	Facebook (originalna objava), naknadno preneseno od strane Sinjali i drugih onlajn informativnih portala
Govornik	Gradjanin (video objavljen na licnom Facebook profilu) Daut Haradinaj, opozicioni politicar
Meta	"Na paska folur Dauti, Daut Radoiqic. Une desha t'i them nja dy fjale Dautit. O Daut, populli te njeh mire..."
Izjava	

Zasto je vazno

Izjavanamernozamenjuje prezime politicara Dauta Haradinaja sa "Radoiqic", povezujuci ga sa Milanom Radoicicem, srpskim politicarem i biznismenom povezanim sa napadom u Banjskoj 2023. godine. Prikazujuci politickog protivnika kao uskladjenog sa figurom neprijateljskom interesima Kosova, izjava nastoji da delegitimizuje i stigmatizuje metu kroz optuzbe za nelojalnost i izdaju. Referenca na Kanun dodatno uvodi element implicirane pretnje, prizivajuci tradicionalne koncepte kaznjavanja povezane sa izdajom. Slucaj takodje ilustruje kako zapaljivi sadrzaj koji potice sa drustvenih medija moze steci siru vidljivost kada ga prenesu onlajn informativni portali, prosiruci njegov doseg izvan prvobitne publike.

4.2 Etnicki narativi i medjugrupno neprijateljstvo

Monitoring je identifikovao 10 slucajeva etnickog i medjugrupnog neprijateljstva, primarno u medijima na srpskom jeziku. Za razliku od politickog neprijateljstva, koje je ciljalo pojedince, ovi narativi su se fokusirali na zajednice i kolektivne identitete.

Ponavljajuca tema bila je prikazivanje institucija Kosova kao onih koje deluju protiv srpske zajednice. Izjave koje se odnose na "teror nad Srbima", "progon srpskog naroda sa Kosova" i "institucionalno nasilje nad Srbima" uokviravale su politicka i institucionalna desavanja kao oblike kolektivnog progona.

Nekoliko slucajeva se oslanjalo na narative zasnovane na strahu koji sugerisu egzistencijalne pretnje srpskoj zajednici. Primeri su ukljucivali reference na "istrebljenje Srba sa Kosova" i "konacni obracun sa srpskim narodom". Dok su eksplicitne etnicke uvrede bile relativno retke, ponovljeni narativi viktimizacije, nesigurnosti i kolektivne pretnje doprinosili su nepoverenju i pojacavali medjuetnicke podele.

Nalazi ukazuju da je etnicko neprijateljstvo izrazavano manje kroz direktan govor mrznje, a vise kroz narative progona, nesigurnosti i pretnje zajednici. Iako manje ucestali od politickog neprijateljstva, takvi narativi ostaju relevantni zbog njihovog potencijalnog uticaja na drustvenu koheziju i medjuetnicke odnose.

Primer slucaja 2: Institucionalne radnje uokvirene kao kolektivni progon

Kategorija	Etnicki narativi i kolektivna viktimizacija
Datum	25. maj 2026.
Platforma	Kosovo Online (onlajn informativni portal)
Govornik	Igor Simic, Srpska Lista
Meta	Institucije Kosova
Izjava	"Srbi trpe organizovani institucionalni teror." / "Cilj je zastrasivanje Srba pred izbore."

Zasto je vazno

Izjaveuokviruju hapsenje srpskih zvanicnika i radnje institucija Kosova ne kao pojedinacne pravne ili administrativne mere, vec kao deo sire kampanje usmerene protiv srpske zajednice u celini. Opisujuci institucionalne radnje kao "organizovani institucionalni teror" i sugerisuci da im je cilj zastrasivanje Srba pred izbore, retorika pojacava percepcije kolektivne viktimizacije i etnicke nesigurnosti. Ovaj slucaj ilustruje ponavljajuci obrazac identifikovan u medijima na srpskom jeziku gde se politicka i pravna desavanja tumace kroz narative progona, diskriminacije i pretnje zajednici, a ne kroz uobicajene politicke ili institucionalne procese.

4.3 Anti-novinarska retorika i pritisak na medije

Monitoring je dokumentovao 10 slucajeva anti-novinarske retorike i stetnog diskursa usmerenog protiv medijskih profesionalaca. Iako predstavljaju relativno mali udeo u ukupnoj bazi podataka, ovi slucajevi su znacajni zbog svojih implikacija na slobodu medija i javno poverenje u novinarstvo.

Ponavljajuci obrazac ukljucivao je prikazivanje novinara ne kao nezavisnih posmatraca, vec kao politicki povezanih aktera, lobista, zagovaraca ili pojedinaca koji sluze skrivenim interesima. Umesto odgovaranja na sustinu novinarskog izvestavanja, nekoliko izjava je dovodilo u pitanje integritet, motive i nezavisnost novinara. U nekim slucajevima, novinari su opisivani kao "placenici", optuzivani za promovisanje odredjenih narativa u zamenu za finansijske koristi, ili je tvrdeno da su povezani sa kriminalnim, politickim ili stranim mrezama.

Primeri su ukljucivali izjave jednog politickog aktera koji je tvrdio da su odredjeni medijski akteri vodjeni skrivenim agendama i finansijskim interesima. Iako nije identifikovao konkretne novinare ili medijske kuce po imenu, neke medijske aktere je nazvao "placenicima" i izjavio: "Cak i placenici treba da deklarisu svoju imovinu" ("Mercenaret duhet te deklarojne pasurine"). Dalje je tvrdio da neki pojedinci "veoma brzo sire lazi jednostavno zato sto im se bankovni racuni povecavaju preko sponzora" ("Shume shpejt japin nje shpifje vec pse ju rritet llogaria bankare prej sponsorizuesve") i da "oni nikada ne govore bez novca" ("Ata pa pare s'flasin kurre"). Tokom iste diskusije, sugerisao je da su neki medijski akteri blisko povezani sa kriminalnim i politickim interesima, tvrdeci da "jedu i piju zajedno sa super-kriminalcima kako bi sprovodili ove kampanje" ("kane pi e kane hanger bashke me super-kriminelet per me bo keto fushata").

Iako su ove primedbe predstavljene kao opsta kritika delova medija, a ne kao optuzbe usmerene protiv imenovanih novinara, one su prikazivale medijske aktere kao finansijski motivisane i povezane sa skrivenim interesima, a ne kao one koji deluju nezavisno. Istovremeno, izjavio je da podrzava slobodu izrazavanja i da se ne zalaze za zatvaranje medijskih kuca.

Monitoring je takodje dokumentovao tvrdnje da su novinari povezani sa stranim interesima ili da primaju spoljno finansiranje. U jednom slucaju, novinar je tvrdio da su pojedinci koji rade kao eksperti i novinari bili placeni od strane Srbije i pozvao se na slucaj koji ukljucuje novac koji navodno potice od srpske obavestajne agencije (BIA). Takve tvrdnje, kada se iznose bez dokaza, mogu doprineti nepoverenju prema novinarima i medijskim institucijama.

Posebno ozbiljan slucaj ukljucivao je onlajn targetiranje novinarke kroz objavljivanje licnih informacija i seksualno eksplicitnih poruka. Ovaj slucaj ilustruje kako se anti-novinarsko neprijateljstvo moze ukrstiti sa rodno zasnovanim uznemiravanjem i onlajn zlostavljanjem.

Vecina anti-novinarskih slucajeva ukljucivala je delegitimizaciju, stigmatizaciju i reputacione napade, a ne direktne pretnje. Ipak, ponovljeni napori da se novinari prikazu kao politicki kompromitovani, finansijski motivisani ili kao oni koji deluju u ime skrivenih interesa rizikuju podrivanje javnog poverenja u nezavisno novinarstvo, podsticanje autocenzure i slabljenje uloge medija kao cuvarademokratskog drustva.

Primer slucaja 3: Optuzbe za strano finansiranje i uticaj u novinarstvu

Kategorija	Anti-novinarska retorika i delegitimizacija
Datum	20. mart 2026.
Platforma	Kallxo Pernime (televizijska debata u udarnom terminu)
Govornik	Novinar
Meta	Novinari i medijski komentatori
Izjava	Tokom televizijske debate, novinar se pozvao na tekucu krivicnu istragu u Specijalnom tuzilastvu Kosova i izjavio da je "bila operacija u severnoj Mitrovici gde su zaplenjena torbe sa novcem od struktura BIA nakon sto su predate albanskom agentu, koji je potom trebalo da ih prosledi novinaru" ("Kemi operacion ku paret me canta te strukturave te BIA-se jane zene ne Veri te Mitrovices duke iu dorezuar agjentit shqiptar, i cili pastaj ka pas me i qu tek nje gazetar").

Zasto je vazno

Primedbe su siroko diskutovane i izazvale su znacajne reakcije medju novinarima, medijskim predstavnicima i politickim akterima. Fraza "torbe sa novcem" se naknadno pojavila u nekoliko javnih debata i koriscena je za podrzavanje sirih narativa koji sugerisu da su odredjeni medijski akteri pod uticajem srpskih interesa. Iako je govornik kasnije izjavio da su njegove primedbe pogresno protumacene, slucaj ilustruje kako optuzbe koje povezuju novinare sa operacijama stranog uticaja mogu brzo postati deo sireg politickog i medijskog diskursa, potencijalno utucuci na javno poverenje u novinarstvo i nezavisnost medija.

4.4 Rodno zasnovan, verski i govor mrznje zasnovan na identitetu

Monitoring je dokumentovao ogranicen ali znacajan broj slucajeva koji ukljucuju rodno zasnovan, verski i stetni diskurs zasnovan na identitetu. Iako su ovi slucajevi predstavljali relativno mali udeo u ukupnoj bazi podataka, oni otkrivaju kako se licne karakteristike, rodni stereotipi, verska pripadnost i markeri identiteta mogu koristiti za diskreditovanje, ismevanje ili stigmatizaciju pojedinaca u javnoj debati.

Nekoliko slucajeva je ciljalo zene u javnom zivotu kroz rodno obojen jezik i personalizovane napade. Umesto fokusiranja na politicke stavove ili profesionalni ucinak, politicarke su bile izlozene komentarima koji dovode
u pitanje njihovu kompetentnost, identitet, porodicno poreklo ili drustvenu ulogu. U jednom slucaju, ministarka Donika Gervalla je bila meta kroz reference na njenu porodicu i oca, ukljucujuci izjavu: "Jako bih volela da ona (Donika Gervalla) uradi DNK test" ("Shume kisha pase qef qe kjo (Donika Gervalla) me e bo ADN-ne"). Izjava je pomerila diskusiju sa politickih pitanja na licni identitet i porodicnu lozu. U drugom slucaju, bivsa predsednica Vjosa Osmani je podrugljivo nazvana "frizerkom" ("frizerka"), termin koriscen za umanjivanje njenog politickog polozaja kroz rodnu stereotipizaciju. Monitoring je takodje dokumentovao onlajn napade usmerene protiv politicarke Vlore Citaku, ukljucujuci seksisticke i uvredljive komentare koji su cirkulisali na drustvenim mrezama.

Monitoring je dalje identifikovao primere pogrdnog jezika usmerenog protiv manjinskih zajednica i pojedinaca. Jedan politicar je bivskog vladinog predstavnika nevecinske zajednice nazvao "obojenim poslanikom" ("deputeti me ngjyre"), frazom koja rizikuje ucvrscivanje stereotipa i predrasuda prema zajednicama Roma, Askalija i Egipcana.

Verski identitet je redje bio na meti, ali nije bio potpuno odsutan iz perioda monitoringa. Jedan znacajan primer ukljucivao je diskusiju o nuklearnom oruzju u zemljama sa muslimanskom vecinom, tokom koje je gost odgovorio da takve zemlje treba da imaju "najvise kamile" ("maksimum deve"). Iako uokvirena kao politicki komentar, izjava se oslanjala na pogrdni stereotip koji prikazuje muslimanska drustva kao opasna i inferiorna.

Ukupno, ovi slucajevi pokazuju kako se stetni diskurs moze prosiriti izvan politickog rivalstva i ciljati pojedince ili grupe na osnovu roda, etnicke pripadnosti, vere ili licnog identiteta. Iako manje ucestala od politickog neprijateljstva, takva retorika doprinosi stigmatizaciji, iskljucivanju i normalizaciji diskriminatornih stavova u javnoj debati.

Primer slucaja 4: Pogrdna referenca na predstavnika manjinske zajednice

Kategorija	Stereotipizacija i diskriminatorni jezik
Datum	29. april 2026.
Platforma	Pressing (T7)
Govornik	Beke Berisa, poslanik u parlamentu
Meta	Elbert Krasnici, ministar i predstavnik nevecinske zajednice
Izjava	Tokom televizijske debate, govornik je politicara nazvao "deputeti me ngjyre" ("obojeni poslanik").

Zasto je vazno

Izjava ilustruje kako se reference na etnicki ili zajednicki identitet mogu koristiti na pogrdan nacin za umanjivanje ili stigmatizaciju javnih licnosti. U kontekstu Kosova, gde se zajednice Roma, Askalija i Egipcana i dalje suocavaju sa diskriminacijom i socijalnom iskljucenoscu, upotreba takvog jezika rizikuje ucvrscivanje stereotipa i svodjenje pojedinaca na njihovo percipirano etnicko poreklo umesto na njihovu javnu ulogu ili politicke stavove. Iako izjava ne predstavlja direktan govor mrznje, ona odrazava oblik stetnog diskursa koji moze doprineti predrasudama i iskljucivanju manjinskih zajednica.

4.5 Dezinformacije, teorije zavere i digitalno pojacavanje

Monitoring je utvrdio blisku vezu izmedju stetnog diskursa, narativa zavere i digitalnog pojacavanja. Iako nisu svi dokumentovani slucajevi predstavljali dezinformacije, mnogi su ukljucivali neproverene optuzbe, tvrdnje o skrivenim agendama ili sugestije da su politicka desavanja voljena od strane tajnih aktera i koordinisanih sema, a ne uobicajenih demokratskih procesa.

Ponavljajuci obrazac ukljucivao je prikazivanje politickih dogadjaja i institucionalnih odluka kao rezultat skrivenih planova ili spoljnog uticaja. Na primer, bivsi predsednik je upozorio da se "opasni ljudi sa opasnim namerama" (*"Njerez te rrezikshem me qellime te rrezikshme"*) dovode na pozicije moci od strane "neodgovornih pojedinaca" (*"Ketu e solllen vendin njerez te papergjegjeshem"*). Slicno, vrsilac duznosti premijera je sugerisao da su politicka desavanja koja su dovela do vanrednih izbora bila vodjena skrivenim planovima, izjavivsi da ce "vreme pokazati kakve su planove imali" (*"Koha do te tregoje cfare ka qene ky lloj plani"*) i, u drugom slucaju, da ce "vreme pokazati kakva je to sema..." (*"Koha do te tregoje cfare ka qene kjo skeme..."*).

Monitoring je takodje identifikovao ponovljene optuzbe da politicki akteri, novinari, diplomate ili institucije deluju u ime stranih vlada ili skrivenih mreza. Takve tvrdnje su cesto iznosene bez dokaza i primarno koriscene za dovoljenje u pitanje legitimiteta, motiva ili nezavisnosti protivnika.

Digitalno pojacavanje je imalo centralnu ulogu u prosirenju dosega ovih narativa. U mnogim slucajevima, kontroverzne izjave su se prvo pojavile u televizijskim debatama, intervjuima, konferencijama za stampu ili objavama na drustvenim mrezama pre nego sto su ih reprodukovali onlajn informativni portali i dalje sirili putem Facebooka, TikToka, Instagrama i X-a. Tokom ovog procesa, kontekst je cesto bio smanjen dok su najprovokativniji elementi izjave dobijali vecu vidljivost.

Monitoring je dalje dokumentovao slucajeve koji ukljucuju manipulisani vizuelni sadrzaj. Jedan primer ukljucivao je digitalno izmenjenu sliku poslanika Besnika Tahirija i Dude Balje koja je siroko cirkulisala na drustvenim mrezama. Drugi je ukljucivao anonimnu onlajn kampanju koja je koristila slike generisane vestackom inteligencijom i lazne optuzbe usmerene protiv bivse predsednice Vjose Osmani. Ovi slucajevi pokazuju kako se digitalne tehnologije mogu koristiti za sirenje obmanjujuceg sadrzaja i nanosenje stete reputaciji javnih licnosti.

Ukupno, nalazi sugerisu da narativi zavere, manipulisani sadrzaj i digitalno pojacavanje cesto medjusobno pojacavaju jedni druge. Neproverene tvrdnje doprinose nepoverenju i polarizaciji, dok onlajn platforme povecavaju vidljivost i doseg stetnih narativa, cineci ih uticajnijim u oblikovanju javnih percepcija.

Primer slucaja 5: Manipulisana slika koriscena za diskreditovanje politickih protivnika

Kategorija	Dezinformacije i digitalna manipulacija
Datum	15. maj 2026.
Platforma	Facebook i druge platforme drustvenih medija (originalna cirkulacija); diskutovano na Rubikon (Klan Kosova)
Meta	Besnik Tahiri i Duda Balje, poslanici u parlamentu
Izjava	Tokom televizijskog nastupa, Besnik Tahiri je objasnio da je siroko cirkulisana slika koja prikazuje njega i poslanicu Dudu Balje bila digitalno manipulisana.

Zasto je vazno

Originalna fotografija je izmenjena kako bi se stvorio lazni utisak neprimerenog fizickog kontakta izmedju dvoje poslanika. Prema Tahiriju, manipulisana slika je siroko cirkulisala na drustvenim mrezama i mnogi gradjani su je prihvatili kao autenticnu, a neki su ga licno konfrontirali povodom incidenta. Ovaj slucaj ilustruje kako se digitalno manipulisani sadrzaj moze koristiti za osramocivanje, diskreditovanje ili nanosenje stete reputaciji javnih licnosti. Takodje pokazuje rastucu ulogu vizuelnih dezinformacija u politickoj komunikaciji i izazove sa kojima se publika suocava u razlikovanju autenticnog sadrzaja od manipulisanog materijala.

Primer slucaja 6: Sadrzaj generisan vestackom inteligencijom koriscen u kampanji blatenja protiv politicke licnosti

Kategorija	Dezinformacije, AI manipulacija i rodno zasnovan stetni govor
Datum	14. maj 2026.
Platforma	Facebook
Meta	Vjosa Osmani, predsednica Kosova
Opis	Anonimni Facebook profil je navodno cirkulisao slike generisane vestackom inteligencijom koje prikazuju Vjosu Osmani u izmisljenim i kompromitujucim situacijama, pracene tvrdnjama kao sto je "Vjosa Osmani je imala seksualnu aferu sa svojim telohraniteljem." Druge manipulisane slike prikazivale su je u bikiniju sa izaslanikom EU Miroslavom Lajcakom i u drustvu seika iz Zaliva.

Zasto je vazno

Ovaj slucaj ilustruje rastucu upotrebu alata vestacke inteligencije za kreiranje i sirenje obmanjujuceg politickog sadrzaja. Kampanja je kombinovala vizuelnu manipulaciju, lazne optuzbe i rodno zasnovano ponizavanje kako bi narusila reputaciju javne licnosti. Osim uticaja na ciljanu osobu, slucaj pokazuje kako se dezinformacije generisane vestackom inteligencijom mogu koristiti za uticaj na javne percepcije tokom politicki osetljivih perioda i istice nove izazove za medijsku pismenost, proveru cinjenica i integritet izbornog procesa.

04

Onlajninformativni portali predstavljaju 30% monitorisanih slucajeva. Praceni su portali naalbanskom i srpskom jeziku, ukljucujuci Gazeta Express, Koha.net, Insajderi, Kosovo Online i informativne sajtove na srpskom jeziku.

Kljucne onlajn platforme

- Gazeta Express - Novinarski clanci i komentari
- Koha.net - Politicki komentari i analize
- Insajderi - Istrazivacko novinarstvo
- Kosovo Online - Informativni portal na srpskom jeziku
- Kossev - Dvojezicno izvestavanje o kosovskim pitanjima

Kljucni nalazi onlajn vesti

- Onlajn portali cesto pojacavaju politicku polarizaciju kroz urednicko uokviravanje.
- Portali na srpskom jeziku pokazuju vece stope etnickog narativnog uokviravanja.
- Sekcije za komentare i deljenje na drustvenim mrezama pojacavaju doseg problematicnog sadrzaja.
- Nivoi ozbiljnosti se grupisu na 2-3, sa povremenim slucajevima nivoa 4.

DISTRIBUCIJA OZBILJNOSTI

Pored klasifikacije slucajeva prema tipu, platformi i jeziku, monitoring je procenio ozbiljnost svakog dokumentovanog slucaja koristeci skalu od pet nivoa prilagodjenu iz okvira za intenzitet govora mrznje koji je razvio Babak Bahador i drugih medjunarodnih pristupa monitoringu govora mrznje. Procena ozbiljnosti je uzela u obzir prirodu koriscenog jezika, metu komunikacije, prisustvo stigmatizujucih ili iskljucujucih narativa, i stepen u kojem je sadrzaj podsticao neprijateljstvo, diskriminaciju ili nasilje.

Analiza pokazuje da stetni diskurs u medijskom okruzenju Kosova postoji na spektru. Dok je vecina slucajeva ukljucivala uvredljiv ili neprijateljski jezik, znacajan deo je sadrzao jace oblike delegitimizacije, demonizacije i iskljucujuce retorike. Od 138 dokumentovanih slucajeva, 64 su klasifikovana kao Nivo 1, 40 kao Nivo 2, i 28 kao Nivo 3. Zajedno, Nivoi 2 i 3 su cinili skoro polovinu svih dokumentovanih slucajeva, sto ukazuje da je problematicna komunikacija cesto prevazilazila uvrede i ukljucivala ozbiljnije oblike stigmatizacije i demonizacije. Sest slucajeva je klasifikovano na Nivoima 4 i 5, sto predstavlja najozbiljnije incidente zabelezene tokom perioda monitoringa.

Vazno je napomenuti da visi rezultati ozbiljnosti ne znace nuzno da izjava ispunjava zakonski prag krivicnog govora mrznje prema clanu 141 Krivicnog zakonika Kosova. Skala je osmisljena da obuhvati razlicite stepene stetnog diskursa, ukljucujuci stigmatizaciju, delegitimizaciju, demonizaciju i iskljucujucu retoriku koja moze doprineti neprijateljstvu i drustvnoj polarizaciji.

Distribucija ozbiljnosti po nivou

TRENDOVI OZBILJNOSTI PO MESECU

Mesecni trendovi otkrivaju fluktuacije u ozbiljnosti govora mrznje, sa znacajnim skokovima tokom politicki osetljivih perioda. Mart je pokazao najvecu koncentraciju slucajeva nivoa 3-4, sto se poklopilo sa politickim tenzijama.

MART 2026

Mesec sa najvisim nivoom ozbiljnosti. Politicke tenzije su pokrenule slucajeve nivoa 3-4. Emitovani mediji su dominirali agresivnim politickim diskursom.

Udeo: 45%

Vrh: Nivo 3-4

APRIL 2026

Umerena ozbiljnost. Onlajn informativni portali su pokazali povecanu stereotipizaciju. Drustvene mreze su pojacale etnicke narative.

Udeo: 35%

Vrh: Nivo 2-3

MAJ 2026

Blagi pad ozbiljnosti. Rodno zasnovani narativi su se istakli prominentnije. Drustvene mreze su ostale primarni vektor.

Udeo: 20%

Vrh: Nivo 2-3

ANALIZA GOVORNIKA I META

Analiza ko proizvodi govor mrznje i ko je na meti otkriva jasne obrasce. Javni funkcioneri i novinari su primarni govornici, dok politicki akteri i etnicke zajednice snose najveci teret targetiranja.

Distribucija tipova govornika

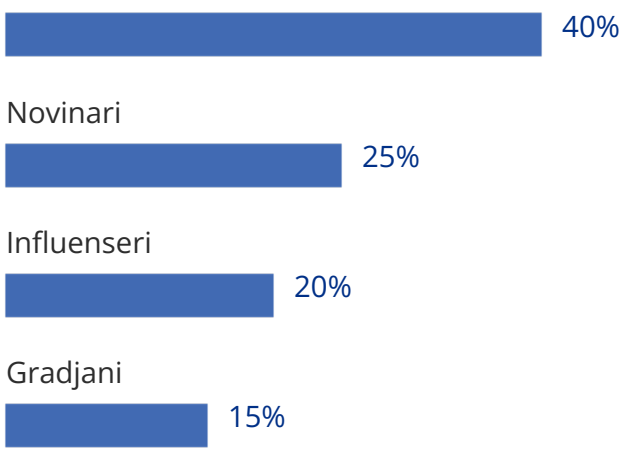

Distribucija ciljnih grupa

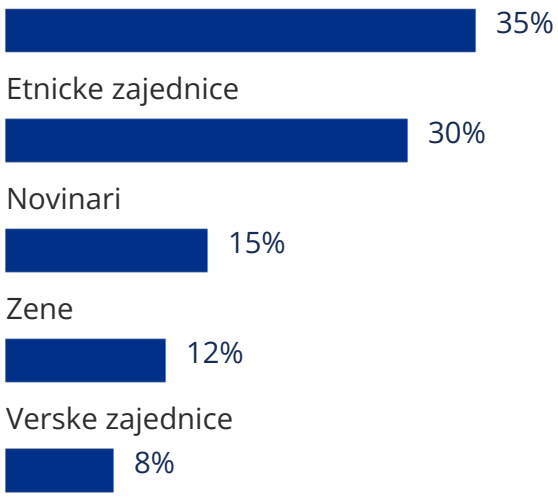

NARATIVNI OKVIRI I EMOCIONALNI TON

Narativno uokviravanje otkriva kako se govor mrznje kontekstualizuje. Politicki/ideoloski okviri dominiraju, praceni etnickim i rodno zasnovanim narativima. Analiza emocionalnog tona pokazuje da su agresivni i podrugljivi tonovi primarni nosioci stetnog sadrzaja.

Narativni okviri

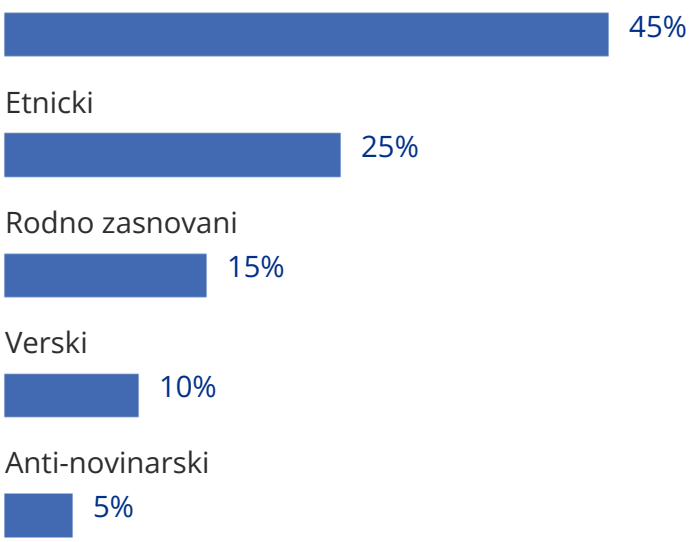

Emocionalni ton

NALAZI NA ALBANSKOM JEZIKU

Monitoring medija na albanskom jeziku obuhvatio je emitovane programe (RTV Dukagjini, T7, Klan Kosova, RTK), onlajn portale (Gazeta Express, Nacionale, Koha.net) i platforme drustvenih mreza (Facebook, TikTok).

Kljucni obrasci u albanskim medijima

- Politicka demonizacija dominira emitovanim debatama, gde javni funkcioneri koriste agresivnu retoriku protiv protivnika.
- Rodno zasnovana stereotipizacija je rasprostranjena na drustvenim mrezama, ciljajuci zene u politici i javnom zivotu.
- Anti-novinarska retorika se cesto pojavljuje u politickom diskursu, predstavljajuci medije kao neprijatelje drzave.
  Teorije zavere o stranom uticaju koriste se za delegitimizaciju politicke opozicije.
-
- Nivoi ozbiljnosti se grupisu na 2-3, sa povremenim skokovima do nivoa 4 tokom politicki napetih perioda.

Zapazeni trend

Emitovanimediji naalbanskom jeziku pokazuju najvecu koncentraciju politicki motivisanog govora mrznje, posebno tokom programa debata uzivo gde javni funkcioneri direktno demonizuju protivnike.

NALAZI NA SRPSKOM JEZIKU

Monitoring medija na srpskom jeziku obuhvatio je onlajn portale (Kosovo Online, Srpski Portal), emitovane segmente i platforme drustvenih mreza. Sadrzaj se primarno fokusirao na etnicke narative i politicko uokviravanje odnosa Kosova i Srbije.

Kljucni obrasci u srpskim medijima

- Etnicko uokviravanje dominira, prikazujuci kosovske institucije kao pretnje srpskom kulturnom i verskom nasledju.
- Emocionalni ton zasnovan na strahu je zastupljeniji nego u albanskim medijima, naglasavajuci egzistencijalne pretnje.
- Teorije zavere o medjunarodnim akterima se cesto koriste za predstavljanje nezavisnosti Kosova kao nelegitimne.
- Dezinformacije o politickim odlukama se pojacavaju putem onlajn portala i deljenja na drustvenim mrezama.
- Nivoi ozbiljnosti teze ka 3-4, sa jacim jezikom dehumanizacije u poredjenju sa albanskim medijima.

Zapazeni trend

Onlajnportali nasrpskom jeziku pokazuju najvecu koncentraciju etnickih narativa i uokviravanja zasnovanog na strahu, cesto prikazujuci kosovsku upravu kao egzistencijalnu pretnju srpskim zajednicama i kulturnom identitetu.

ANALIZA PLATFORMI: TELEVIZIJA

Televizija ostaje najuticajniji medij za politicki diskurs na Kosovu. Emitovane debate na RTV Dukagjini, T7, Klan Kosova i RTK su primarna mesta gde javni funkcioneri proizvode i pojacavaju govor mrznje.

Platforma	Programi	Ucestalost	Primarni tip
RTV Dukagjini	Debat Plus, Interaktiv	Visoka	Politicka demonizacija
T7	Pressing, Duel	Visoka	Anti-novinarska retorika
Klan Kosova	Prime Time, Zona B	Srednja	Politicka polarizacija
RTK	Jeta ne Kosove, Interaktiv	Srednja	Etnicka stereotipizacija
Kanal 10	Informativni segmenti	Niska-Srednja	Teorije zavere

Kljucni uvid

Programi politickih debata uzivo su format sa najvisim rizikom za proizvodnju govora mrznje. Neskriptovana priroda debata, u kombinaciji sa politickim pritiskom i ocekivanjima publike, stvara uslove u kojima javni funkcioneri pribegavaju demonizaciji i agresivnoj retorici protiv protivnika.

ANALIZA PLATFORMI: ONLAJN PORTALI

Onlajn informativni portali funkcionisu na albanskom i srpskom jeziku, sluzeci kao kljucni pojacivaci politickih narativa. Oni premoscuju tradicionalne medije i drustvene platforme, cesto preuzimajuci emitovani sadrzaj sa dodatnim urednickim uokviravanjem.

Portal	Jezik	Ucestalost	Primarni tip
Gazeta Express	Albanski	Visoka	Politicka demonizacija
Nacionale	Albanski	Srednja	Narativ zavere
Koha.net	Albanski	Srednja	Politicka polarizacija
Kosovo Online	Srpski	Visoka	Etnicki zasnovano na strahu
Paparaci	Albanski	Niska	Rodna stereotipizacija

Kljucni uvid

Onlajn portali deluju kao pojacivaci narativa, cesto preuzimajuci emitovani sadrzaj i prepakovavajuci ga sa ekstremnijim urednickim uokviravanjem. Portali na srpskom jeziku pokazuju vise prosecne ocene ozbiljnosti, dok se albanski portali vise fokusiraju na politicku demonizaciju.

KOMPARATIVNA ANALIZA

Uporedna analiza medija na albanskom i srpskom jeziku otkriva razlicite obrasce u proizvodnji govora mrznje, nivoima ozbiljnosti i narativnom uokviravanju tokom perioda monitoringa.

Dimenzija	Albanski mediji	Srpski mediji
Dominantan okvir	Politicki/Ideoloski	Etnicki/Verski
Prosecna ozbiljnost	2.4	3.1
Primarni ton	Agresivan, Podrugljiv	Zasnovan na strahu, Ljutit
Glavne mete	Politicki akteri, Novinari	Etnicke zajednice, Institucije
Kljucni govornici	Javni funkcioneri	Novinari, Gradjani
Vrsni medij	Emitovana TV	Onlajn portali

Kljucni uvid

Govor mrznje u albanskim medijima je primarno politicki motivisan i proizvode ga javni funkcioneri u emitovanim programima. Govor mrznje u srpskim medijima je vise etnicki uokviren, zasnovan na strahu i distribuiran putem onlajn portala sa visim prosecnim ocenama ozbiljnosti.

TIPOVI GOVORA MRZNJE

Skup podataka otkriva pet primarnih kategorija govora mrznje, svaka sa posebnim karakteristikama, obrascima ozbiljnosti i medijskom distribucijom.

Demonizacija

Predstavljanjeprotivnika kao egzistencijalnih pretnji ili neprijatelja. Najcesca u albanskim emitovanim medijima tokom politickih debata. Prosecna ozbiljnost: 3,2

Stereotipizacija

Pripisivanjenegativnih osobina celim grupama. Zastupljena na oba jezika, posebno usmerena na etnicke zajednice. Prosecna ozbiljnost: 2,3

Dehumanizacija

Negiranje humanosti ili dostojanstva metama. Veca zastupljenost na portalima na srpskom jeziku. Prosecna ozbiljnost: 3,8

Zavera/Dezinformacije

Izmisljanje iliiskrivljavanjecinjenica radi delegitimizacije meta. U porastu na drustvenim mrezama sa sadrzajem generisanim vestackom inteligencijom. Prosecna ozbiljnost: 2,5

Podsticanje

Direktniili indirektni pozivi na nasilje ili diskriminaciju. Retko, ali prisutno u politicki napetim periodima. Prosecna ozbiljnost: 4,5

7. Pozitivni primeri i dobre prakse

Iako se monitoring fokusirao na identifikovanje govora mrznje i stetnog diskursa, takodje je dokumentovao primere odgovornog novinarstva i konstruktivne javne komunikacije. Ovi primeri pokazuju da se osetljiva politicka, etnicka i drustvena pitanja mogu razmatrati na nacin koji informise javnost uz postovanje profesionalnih i etickih standarda.

Nekolicina televizijskih voditelja i novinara aktivno je osporavala nepotkrepljene optuzbe, zapaljive tvrdnje i teorije zavere tokom intervjua i debatnih programa. U nizu slucajeva, voditelji su trazili dokaze za ozbiljne optuzbe, trazili pojasnjenje kontroverznih izjava ili pruzali mogucnost za predstavljanje alternativnih stavova. Takve intervencije su pomogle u sprecavanju normalizacije neproverenih tvrdnji i doprinele uravnotezenijoj javnoj diskusiji.

Monitoring je takodje identifikovao primere izvestavanja koje je pruzalo kontekst i visestruke perspektive o politicki osetljivim pitanjima. Umesto pojacavanja provokativnih izjava kroz senzacionalisticke naslove, neki mediji su kontekstualizovali kontroverzne izjave, ukljucili odgovore pogodenih strana i izbegavali reprodukovanje zapalljivog jezika bez objasnjenja. Ovaj pristup je smanjio rizik od daljeg pojacavanja stetnih narativa uz ocuvanje prava javnosti na informisanje.

Posebno su vredni paznje primeri izvestavanja o medjuetnickim pitanjima koji su izbegavali kolektivnu krivicu i fokusirali se na specificne dogadjaje, odluke ili aktere, a ne na cele zajednice. Takvo izvestavanje je pokazalo da se pitanja koja uticu na odnose izmedju kosovskih Albanaca i kosovskih Srba mogu profesionalno pokrivati bez jacanja stereotipa ili percepcija kolektivne odgovornosti.

Monitoring je dalje identifikovao slucajeve u kojima su novinari, komentatori i javne licnosti promovisali dijalog, toleranciju i demokratsko ucesee. Ove intervencije su cesto ohrabrivale publiku da se fokusira na cinjenice, pitanja javne politike i institucionalna resenja umesto na licne napade ili podeljenu retoriku.

Prisustvo ovih pozitivnih primera je vazno jer pokazuje da stetni diskurs nije neizbezna karakteristika javne debate. Odgovorno vodjenje, izvestavanje zasnovano na cinjenicama, pazljiva urednicka procena i eticka komunikacija mogu doprineti informisanijoj javnoj sferi uz zastitu slobode izrazavanja. Jacanje i promovisanje takvih praksi treba da ostane vazan cilj za medijske organizacije, profesionalna udruzenja, regulatore, samoregulativna tela i druge zainteresovane strane posvecene poboljsanju kvaliteta javnog diskursa na Kosovu.

8. Implikacije za slobodu medija i drustvenu koheziju

Nalazi sugerisu da glavni izazov u medijskom okruzenju Kosova nije rasprostranjeno prisustvo eksplicitnog govora mrznje, vec normalizacija neprijateljskih, delegitimizirajucih i polarizirajucih oblika komunikacije. Politicki protivnici se cesto prikazuju kao izdajnici, neprijatelji ili pretnje, pomerajuci javnu debatu sa pitanja politike ka licnim napadima i konfrontaciji.

Ovi trendovi imaju implikacije za demokratski diskurs i poverenje javnosti. Kada se politicka konkurencija uokviruje kao borba izmedju legitimnih i nelegitimnih aktera, gradjani mogu postati sve nepoverljiviji prema politickim institucijama i demokratskim procesima.

Monitoring takodje istice zabrinutost za slobodu medija. Ponovljeni napadi na novinare, optuzbe za pristrasnost i napori da se diskredituju medijski profesionalci doprinose okruzenju u kojem se novinarstvo posmatra kroz partizanski objektiv. Iako je kritika medijskog rada legitimna, uporna anti-novinarska retorika rizikuje podrivanje poverenja u nezavisno novinarstvo i obeshrabrivanje kritickog izvestavanja.

Iako su etnicki i verski uokvireni incidenti predstavljali relativno mali deo dokumentovanih slucajeva, narativi koji prikazuju zajednice kao zrtve, pretnje ili protivnike nastavljaju da cirkulisu. Takvi narativi mogu ojacati nepoverenje i zakomplikovati napore za promovisanje dijaloga i drustvene kohezije.

Nalazi dalje pokazuju ulogu digitalnih medija u pojacavanju stetne komunikacije. Sadrzaj koji potice iz politickih debata ili javnih dogadjaja se cesto reprodukuje na onlajn informativnim portalima i platformama drustvenih mreza, prosirujuci njegov doseg i vidljivost uz cesto smanjivanje konteksta.

Sveukupno, monitoring ukazuje da jacanje demokratske otpornosti zahteva promovisanje odgovorne politicke komunikacije, zastitu slobode medija, podsticanje etickog novinarstva i poboljsanje otpornosti na podeljene i manipulativne narative.

9. Zakljucci

Ova monitoring vezba dokumentovala je 138 slucajeva govora mrznje i stetnog diskursa u tradicionalnim medijima, onlajn informativnim portalima i platformama drustvenih mreza na Kosovu izmedju marta i maja 2026. Nalazi ukazuju da stetni diskurs ostaje uporna karakteristika medijskog okruzenja, pokretana pre svega politickom polarizacijom, neprijateljskom retorikom i delegitimizirajucim narativima, a ne rasprostranjenim eksplicitnim govorom mrznje.

Politicko i ideolosko neprijateljstvo cinilo je skoro tri cetvrtine svih dokumentovanih slucajeva, sto ga cini dominantnim oblikom stetnog diskursa tokom perioda monitoringa. Analiza je takodje identifikovala vazne razlike izmedju medija na albanskom i srpskom jeziku, pri cemu prve karakterise pre svega politicka konfrontacija, a druge cesce ukljucuju etnicke narative i kolektivnu viktimizaciju.

Monitoring je dalje istakao blisku vezu izmedju stetnog diskursa, narativa zavere i digitalnog pojacavanja. Onlajn informativni portali i platforme drustvenih mreza odigrali su znacajnu ulogu u prosirenju dosega i vidljivosti zapalljivog sadrzaja medju publikama. Dok je vecina slucajeva ukljucivala uvredljivu, neprijateljsku ili stigmatizirajucu komunikaciju, skoro jedna cetvrtina je klasifikovana na Nivou 3 ili vise, sto ukazuje na kontinuirano prisustvo demonizirajucih, iskljucujucih i, u nekim slucajevima, potencijalno opasnih oblika retorike.

Sveukupno, nalazi sugerisu da stetni diskurs na Kosovu nije toliko pitanje izolovanih incidenata koliko odraz sirih obrazaca politicke polarizacije, opadajucih standarda javne debate i dinamike digitalnog informacionog okruzenja. Resavanje ovih izazova zahteva kontinuirane napore na promovisanju odgovorne komunikacije, etickog novinarstva, medijske pismenosti i konstruktivnog javnog dijaloga.

PREPORUKE

Nalazi ove monitoring vezbe sugerisu da resavanje govora mrznje i stetnog diskursa zahteva koordinisan odgovor koji ukljucuje medijske profesionalce, regulatorna i samoregulativna tela, politicke aktere, organizacije civilnog drustva, obrazovne institucije i medjunarodne partnere. Iako vecina dokumentovanih slucajeva nije dostigla prag krivicnog govora mrznje, rasprostranjenost neprijateljskih, delegitimizirajucih i polarizirajucih narativa naglasava potrebu za preventivnim merama usmerenim na poboljsanje kvaliteta javnog diskursa, jacanje odgovornosti medija, zastitu slobode medija i promovisanje drustvene kohezije. Sledece preporuke imaju za cilj da podrze ove ciljeve i da se bave kljucnim trendovima identifikovanim tokom perioda monitoringa.

Za medijske organizacije

Usvojiti i sprovoditiurednickekodekse koji eksplicitno regulisu govor mrznje. Implementirati monitoring u realnom vremenu tokom programa uzivo. Obezbediti obuku za novinare o prepoznavanju i suprotstavljanju narativima govora mrznje.

Za regulatorna tela

Ojacati mehanizme sprovodjenja standarda emitovanja. Razviti jasne smernice za onlajn platforme koje posluju na Kosovu. Uspostaviti protokole brzog reagovanja za incidente visokog stepena ozbiljnosti.

Za politicke aktere

Obavezatisena kodekse ponasanja koji zabranjuju demonizaciju i dehumanizaciju. Pozivati na odgovornost clanove stranke za govor mrznje. Modelovati konstruktivan politicki diskurs u javnim nastupima.

PREPORUKE (NASTAVAK)

Za civilno drustvo

Prosiriti programe medijske pismenosti usmerene na mlade i ranjive zajednice. Podrzati nezavisne inicijative za proveru cinjenica na albanskom i srpskom jeziku. Razviti sisteme ranog upozoravanja za eskalaciju obrazaca govora mrznje.

Za operatere platformi

Poboljsati moderaciju sadrzaja na albanskom i srpskom jeziku. Primeniti alate zasnovane na vestackoj inteligenciji za otkrivanje govora mrznje i dezinformacija. Uspostaviti transparentne mehanizme prijavljivanja i dosledno sprovoditi standarde zajednice.

Za medjunarodnu zajednicu

Podrzati izgradnju kapaciteta lokalnih organizacija za monitoring. Finansirati inicijative za medjuzajednicki dijalog. Ukljuciti odgovornost medija u merila za EU integraciju i izvestaje o napretku.

Prioritetne akcije

1. Uspostaviti visestranacku radnu grupu za govor mrznje u medijima
2. Kreirati kontrolnu tablu za monitoring emitovanih medija u realnom vremenu
3. Razviti dvojezicni kurikulum medijske pismenosti za skole
4. Pokrenuti kampanju javne svesti o dezinformacijama
5. Ojacati pravne okvire za onlajn govor mrznje

PRILOG A: VODIC ZA KLASIFIKACIJU

Tipovi govora mrznje

Demonizacija
Predstavljanjepojedinaca ili grupa kao egzistencijalnih pretnji, neprijatelja drzave ili suštinskog zla.

Stereotipizacija
Pripisivanjefiksnihnegativnih karakteristika celoj grupi na osnovu etnicke pripadnosti, pola ili religije.

Dehumanizacija
Jezikkojinegirahumanost ili dostojanstvo meta, uporedujuci ih sa zivotinjama ili predmetima.

Zavera/Dezinformacije
Izmisljanjeiliiskrivljavanjecinjenica radi delegitimizacije meta kroz lazne narative.

Podsticanje
Direktniiliindirektni pozivi na nasilje, diskriminaciju ili iskljucivanje identifikovanih grupa.

Narativni okviri

- Politicki/Ideoloski
- Etnicki
- Verski
- Anti-novinarski
- Rodno zasnovan
- Institucionalni

Emocionalni tonovi

- Agresivan
- Podrugljiv
- Neutralan
- Zasnovan na strahu
- Ljutit
- Sarcastican

PRILOG B: SKALA OZBILJNOSTI

Model ozbiljnosti Rabat + Bahador

Ovaj izvestaj koristi kombinovani model klasifikacije ozbiljnosti zasnovan na testu praga Rabat plana akcije i Bahadorovom okviru eskalacije. Samo nivoi 2-5 se obicno kvalifikuju kao govor mrznje osim ako kontekst ne povecava ozbiljnost.

1

Uvredljiv / Neosecajan

Jezik koji je grub, nepostujan ili neosecajan, ali ne cilja specificnu grupu. Moze ukljucivati psovke ili licne uvrede bez ciljanja na osnovu grupne pripadnosti.

2

Stereotipizacija

Pripisivanje fiksnih negativnih karakteristika celoj grupi. Pojacava predrasude kroz generalizaciju. Cesta u politickom diskursu i medijskim komentarima.

3

Dehumanizacija / Demonizacija

Jezik koji negira humanost ili prikazuje mete kao egzistencijalne pretnje. Poredi grupe sa zivotinjama, bolestima ili silama zla. Znacajno eskalira potencijal za stetu.

4

Poziv na diskriminaciju / Iskljucivanje

Direktni ili indirektni pozivi na iskljucivanje, segregaciju ili diskriminaciju identifikovanih grupa. Moze ukljucivati pozive na bojkot, uklanjanje iz javnog zivota ili institucionalno iskljucivanje.

5

Podsticanje na nasilje

Direktni ili indirektni pozivi na fizicko nasilje protiv identifikovanih grupa ili pojedinaca. Najteža kategorija, koja predstavlja neposrednu opasnost za ciljane zajednice.

PRILOG C: REFERENCA PLATFORMI

Platforma	Tip	Jezik	Programi koji se prate
RTV Dukagjini	Emitovanje	Albanski	Debat Plus, Pressing, News
T7	Emitovanje	Albanski	Pressing, Debat, News bulletins
Klan Kosova	Emitovanje	Albanski	Zona e Debatit, News
Kanal 10	Emitovanje	Albanski	Jeta ne Kosove, News
RTK	Emitovanje	Albanski	Interaktiv, Jeta ne Kosove
Kosovo Online	Onlajn vesti	Srpski	Vesti, Analiza
Gazeta Express	Onlajn vesti	Albanski	Vesti, Stavovi
Nacionale	Onlajn vesti	Albanski	Vesti, Istrazivacko
Koha.net	Onlajn vesti	Albanski	Vesti, Analiza
Facebook	Drustvene mreze	Oba	Politicke stranice, Grupe
TikTok	Drustvene mreze	Oba	Politicki sadrzaj, Influenseri
YouTube	Drustvene mreze	Oba	Snimci debata, Klipovi

PRILOG D: PREGLED PODATAKA

Pregled skupa podataka

Ukupnomonitorisanih slucajeva

150+

Period monitoringa

Mart - Maj 2026

Pokriveni jezici

2 (albanski, srpski)

Tipovi medija

3 (Emitovanje, Onlajn, Drustvene)

Monitorisane platforme

12+

Korisceni nivoi ozbiljnosti

1-5 (Rabat + Bahador)

Distribucija po tipu medija

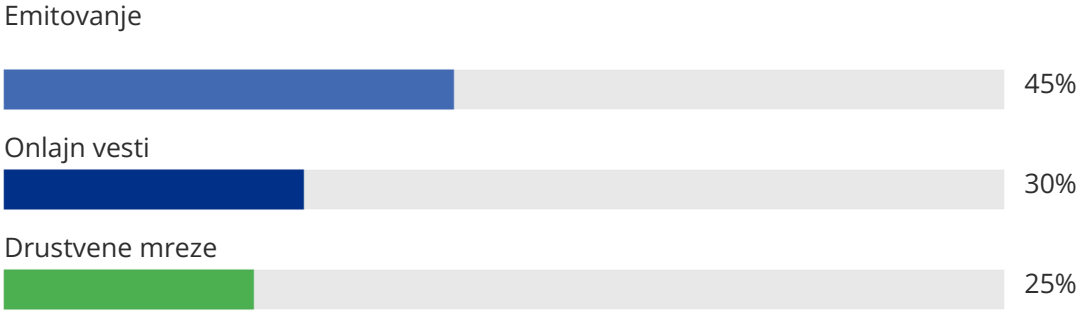

Asociacioni i Gazetarëve të Kosovës
Association of Journalists of Kosovo

Monitoring medija i Izvestaj o analizi govora mrznje

Mart - Maj 2026

Asocijacija novinara Kosova (AGK)

www.agk-ks.org